

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

GENEL KURUL
KARAR

ABDULLAH ZEYDAN BAŞVURUSU (3)

Başvuru Numarası : 2020/34861
Karar Tarihi : 4/7/2024

Başkan : Kadir ÖZKAYA
Başkanvekili : Hasan Tahsin GÖKCAN
Başkanvekili : Basri BAĞCI
Üyeler : Engin YILDIRIM
Rıdvan GÜLEÇ
Recai AKYEL
Yusuf Şevki HAKYEMEZ
Yıldız SEFERİNOĞLU
Selahaddin MENTEŞ
İrfan FİDAN
Kenan YAŞAR
Yılmaz AKÇİL
Ömer ÇINAR
Raportör : Ekin ÇANKAL
Başvurucu : Abdullah ZEYDAN
Vekilleri : Av. Fırat EPÖZDEMİR
Av. Ramazan DEMİR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, bir gazeteci hakkında kullanılan ifadelerden dolayı aleyhe manevi tazminata hükmedilmesi nedeniyle ifade özgürlüğünün ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 28/10/2020 tarihinde yapılmıştır. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

3. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir. Bölüm Başkanı başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar vermiştir.

4. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir.

5. Birinci Bölüm tarafından başvurunun Genel Kurula sevkine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu, mimar olup aynı zamanda Halkların Demokratik Partisi 26. dönem Hakkâri milletvekilidir. Başvurucu 7/4/2016-8/4/2016 tarihlerinde Star TV Ana Haber programında yayımlanan ve Hakkâri'nin Yüksekova ilçesinde gerçekleşen operasyonlara ilişkin "Yüksekova Özel" haberiyle ilgili olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde (TBMM/Meclis) soru önergesi vermiştir. Söz konusu soru önergesi şöyledir:

"6 Nisan 2016 günü Star haber genel yayın yönetmeni [N.Ç.] sokağa çıkma yasağının olduğu Hakkâri'nin Yüksekova ilçesinde operasyonlardan görüntüler almak için gitmiştir. Görüntüler alan ve 7-8 Nisan 2016 günlerinde Star TV ana haber bülteninde servis eden [N.Ç.] çok sayıda JÖH ve PÖH timlerinin eşlik ettiği görülüyor. İddia edilene göre çatışma süsü verilen bir yerde, çatışma yaşanmış gibi güvenlik güçleri hareket etmekte ve adı geçen gazeteci de bunu çekerek haber yapmıştır. Operasyon süsü verilen yerde Türkiye halkları kanı üzerinde reyting oranlarını yükseltmek için bir evde bomba patlatılarak yerle bir edildiği görüntülerde de yansımaktadır. Dahası hiçbir milletvekili, STK temsilcisi, kanaat önderi ve seçilmiş izin verilmemişken, bazı medya gruplarıyla spikerlere ayrıcalık tanınmasının kabul edilebilir hiçbir tarafı yoktur. Yerel medyanın sansür edildiği, ulusal çapta yayın yapan muhalif kanalların Türksat uydusundan çıkarıldığı, beğenilmeyen programların ekranlardan kaldırıldığı bir dönemde Star, Show Tv ve A Haber kanalına tanınan bu ayrıcalığın toplumsal kutuplaştırmayı derinleştirme, yanlış bilgi ve beyanı servis etme üzerine kurulduğu hissiyatı güçlenmiştir. Bir gazeteci, şiddeti özendirici, insani değerleri incitici, savaş kışkırtıcılığına araç olmamalı; aksine barışı, ulusların ve halkların kardeşliğini, eşitliğini savunmalıdır. Bizler içinde bulunduğumuz karanlık günlerin hep birlikte dayanışma içinde atlatmamız gerektiğine inanlar olarak, toplumsal ahlak, vicdan ve etiğin hiçe sayıldığı, basın özgürlüğünün bazı gruplara ayrıcalık tanınarak sağlandığının görüldüğü, yerel medyanın tehdit edilerek susturulmaya çalışıldığı, bu durumlardan kaçınılması gerektiğine inanıyoruz."

8. Başvurucu soru önergesiyle ilgili olarak Twitter hesabından "Yüksekova halkının evini show için bombalatan [N.Ç.] ve çamur medyasını bakana sorduk, verebilecek cevabı var mı" şeklinde bir paylaşım yapmıştır.

9. Başvurucu, bunlara ilaveten bir internet haber sitesine de konuyla ilgili açıklamalarda bulunmuştur. Bu açıklamalarda başvuru, genel olarak "STK'ler ve milletvekillerinin Gever'e girişine izin verilmezken [N.Ç.] ve benzer muhabirlere 'savaş kışkırtıcılığı' yapmak adına izin verildiği", "bu tarz haberler savaşa hizmet etmekte ve halklar arasında uçurumu derinleştirmektedir", "görüntülerin kurmaca olduğunu bir çocuk bile fark eder. Askerler çelik kalkanlarla giderken [N.Ç.] ise çok rahat bir şekilde iddia edilen 'çatışma' bölgesine giriyor. Bu açık bir şekilde kurmaca. Operasyonları bittiği bir yerde eğer yeniden yapıp halkın malına mülküne zarar veriliyorsa bu bir suçtur", "Gever'de reyting uğruna film çekildiği", "[N.Ç.] bu imkanları nereden alıyor?", "Muhafif gazetecilerin bir adım atmasına dahi izin verilmezken, milletvekillerine, demokratik kitle örgütlerine izin verilmezken reyting uğruna halkın evlerini yakıp yıkanlara neden izin veriliyor? Ya da ne

saklanılıyor? Ama [N.Ç.] adında bir gazeteci ve yandaş medyanın birkaç gazetecisi farklı ve özel bir muameleyle alınıyor. Zırhlı araçlarla istedikleri yere gidebiliyor kurgu filmlerini çekebiliyorlar. Bizim bildiğimiz gazetecilik mevcut yerde ilçede sadece reyting uğruna belgesel çekmek değildir. Sanki çatışma yaşıyormuş gibi burada olayları manipüle ederek, reyting yapmak ve farklı algılar yaratmak adına yeniden patlatılmak da gazetecilik değildir. Sanki film seti. Zaten bu halk acılar yaşıyor bir de halkın gözü önünde evlerini yıkarak yaraları daha da derinleştirmeye çalışılıyor. Bu haberleri yapanlar ırkçılıkta zirve yapmışlardır." şeklinde ifadeler kullanmıştır.

10. Soru önergesinde ismi anılan N.Ç. (davacı) başvurusunun söz ve iddialarının kişilik haklarına saldırı oluşturduğunu ileri sürerek 50.000 TL manevi tazminat davası açmıştır. Davacı, can güvenliğini tehlikeye atarak Star Ana Haber programında yayımlanmak üzere Yüksekova'dan özel bir haber hazırladığını, haberde çatışma içinde olan güvenlik güçlerine ve bölgede yaşanan teröre yer verdiğini, haberin amacının bölgede yaşanan terör olayları hakkında halkı bilgilendirmek olduğunu belirtmiştir. Davacıya göre başvuru; Twitter paylaşımı, Meclisteki soru önergesi ve internet haber sitesinde yayımlanan açıklamalarıyla kendisini hedef göstermiştir.

11. İlk derece mahkemesi davanın reddine karar vermiştir. Mahkeme; gerekçesinde başvurusunun soru önergesindeki düşünce açıklamalarının Meclis çalışmaları kapsamında olduğunu, Twitter'daki paylaşımının ise genel nitelikte olup davacıyı hedef aldığı kanaatine varılamayacağını, değer yargısı teşkil eden ifadelerin eleştiri sınırları içinde kaldığını değerlendirmiştir. Davacının karara karşı istinaf yoluna başvurusu üzerine Bölge Adliye Mahkemesi tarafından manevi tazminat isteminin kısmen kabulüne, başvurusunun 10.000 TL manevi tazminat ödemesine miktar yönünden kesin olmak üzere karar verilmiştir. Bölge Adliye Mahkemesi gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Somut olayda, davalı tarafça söz konusu önerenin hükümetin yanlış uygulama ve politikalarını açıklığı kavuşturma amacıyla verildiği belirtilse de, soru önergesiyle davacının 'reyting uğruna insanların evlerini bombalamakla ve asker ve polisi bu amaçla çatışma yapıyormuş gibi göstermek adına kullanmakla suçladığı, yapılan haberin yalan olduğu, şiddeti özendirici, insani değerleri kışkırtıcı ve savaş kışkırtıcılığı niteliğinde olduğu beyan edilerek' davacının tüm toplumu reyting uğruna kandırdığının iddia edildiği, davalının 'www.ozgurguntv.com.tr' sitesinde yayımlanan basın açıklamasında da davacı hakkında 'provokatör, savaş kışkırtıcısı, yalan haber yapan, olayları manipüle eden, reyting uğruna evleri patlatan, insani değerlere önem vermeyen, ırkı vb.' ifadeler kullanıldığı, yine davalı tarafından '@AbdullahZeydan' twitter hesabından 'Yüksekova halkının evini şov için bombalanan [N.Ç.] ve çamur medyasını Bakan'a sorduk verebilecek cevabı var mı?' şeklinde paylaşımında bulunduğu, bu ifadelerin davacının yasama dokunulmazlığı sınırlarını ve davalının gazeteci sıfatıyla katlanması gereken ağır eleştiri niteliğini aşan, olgu isnadına varan mahiyette oldukları, ifade özgürlüğünün ya da eleştiri sınırlarının içerisinde değerlendirilemeyecekleri ve davacının kişilik haklarına saldırı teşkil ettikleri, bu durum karşısında sarf edilen haksız eylem niteliğindeki bu sözler nedeniyle davacı yararına manevi tazminata hükmedilmesi gerektiği, ilk derece mahkemesinin aksine gerekçeyle vermiş olduğu ret kararının yerinde olmadığı anlaşılmıştır."

IV. İLGİLİ HUKUK

12. 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun "İlke" başlıklı 24. maddesi şöyledir:

"Hukuka aykırı olarak kişilik hakkına saldırılan kimse, hâkimden, saldırıda bulunanlara karşı korunmasını isteyebilir.

Kişilik hakkı zedelenen kimsenin rızası, daha üstün nitelikte özel veya kamusal yarar ya da kanunun verdiği yetkinin kullanılması sebeplerinden biriyle haklı kılınmadıkça, kişilik haklarına yapılan her saldırı hukuka aykırıdır."

13. 4721 sayılı Kanun'un "Davalar" başlıklı 25. maddesinin üçüncü fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Davacının, maddî ve manevî tazminat...isteminde bulunma hakkı saklıdır."

14. 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun "Sorumluluk" başlıklı 49. maddesi şöyledir:

"Kusurlu ve hukuka aykırı bir fiille başkasına zarar veren, bu zararı gidermekle yükümlüdür.

Zarar verici fiili yasaklayan bir hukuk kuralı bulunmasa bile, ahlaka aykırı bir fiille başkasına kasten zarar veren de, bu zararı gidermekle yükümlüdür."

15. 6098 sayılı Kanun'un "Kişilik hakkının zedelenmesi" başlıklı 58. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Kişilik hakkının zedelenmesinden zarar gören, uğradığı manevî zarara karşılık manevî tazminat adı altında bir miktar para ödenmesini isteyebilir."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

16. Anayasa Mahkemesinin 4/7/2024 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

17. Başvurucu; davacının yaptığı haberle ilgili olarak Meclisteki soru önergesinin, buna dair Twitter paylaşımı ile Özgür Gün TV'ye verdiği röportajın milletvekili olarak yasama sorumsuzluğu kapsamında olduğunu ileri sürmüştür. Başvurucu, haberin geçtiği Hakkâri'den milletvekili seçildiğinin altını çizerek haberde kamunun bilgisine sunulan olayların sanal olup gerçekte yaşananları yansıtmadığını, soru önergesinde de bunu ifade eden beyanlarının olduğunu, hakaret kastının olmadığını iddia etmiştir. Başvurucuya göre davacının yaptığı haber basın etik ilkelerine aykırı olup davacı sorumlu bir gazeteci olarak hareket etmemiştir. Başvurucu; ifadelerinin değer yargısı içerdiğini, bir milletvekili olarak ifadelerinden dolayı aleyhine manevî tazminata hükmedilmesinin ifade özgürlüğünü ihlal ettiğini iddia etmiştir.

18. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, Anayasa Mahkemesinin içtihatları dikkate alınarak somut olayda çatışan ifade özgürlüğü ile şeref ve itibarın korunması hakkı arasında yargı mercileri tarafından adil bir denge kurulup kurulmadığının ve bu dengeleme yapılırken başvuruya konu ifadelerin eleştiri sınırlarını aşarak kişilik haklarına saldırı niteliğinde olduğuna ilişkin yargılama makamlarının takdirlerinin ilgili ve yeterli şekilde gerekçelendirip gerekçelendirmediğinin değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı cevabında başvuru formundaki beyanlarını tekrarlamıştır.

B. Değerlendirme

19. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki niteliştirilmesi ile ilgili olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Somut olayla ilgili olarak Anayasa Mahkemesi, başvurunun Anayasa'nın 26. maddesinde düzenlenen ifade özgürlüğü kapsamında incelenmesi gerektiğini değerlendirmiştir.

20. Anayasa'nın "Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti" başlıklı 26. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet resmi makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar..."

Bu hürriyetlerin kullanılması, ... başkalarının şöhret veya haklarının,... veya yargılama görevinin gereğine uygun olarak yerine getirilmesi amaçlarıyla sınırlandırılabilir..."

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

21. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

i. Müdahalenin Varlığı

22. Başvurucunun Meclisteki soru önergesinde, buna dair Twitter paylaşımı ile röportajında kullandığı ifadeler sebebiyle manevi tazminat ödemesine karar verilmiştir. Söz konusu mahkeme kararı ile başvurunun ifade özgürlüğüne müdahalede bulunulmuştur.

ii. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

23. Anayasa'nın 13. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, ... yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlandırılabilir. Bu sınırlamalar, ... demokratik toplum düzeninin ... gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

24. Yukarıda anılan müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşulları yerine getirmediği müddetçe Anayasa'nın 26. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Bu sebeple sınırlamanın Anayasa'nın 13. maddesinde düzenlenmiş olan kanun tarafından öngörülme, Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen haklı sebeplerden bir veya daha fazlasına dayanma, demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

(1) Kanunilik

25. Yapılan değerlendirmeler neticesinde 6098 sayılı Kanun'un 49. maddesinin kanunla sınırlama ölçütünü karşıladığı sonucuna varılmıştır.

(2) Meşru Amaç

26. Başvurucunun davacıya manevi tazminat ödemesine karar verilmesinin başkalarının şöhret veya haklarının korunmasına yönelik önlemlerin bir parçası olduğu ve meşru bir amaç taşıdığı sonucuna varılmıştır.

(3) Demokratik Toplum Düzeninin Gereklere Uygunluk

(a) Genel İlkeler

27. İfade özgürlüğü kişinin haber ve bilgilere, başkalarının fikirlerine serbestçe ulaşabilmesi, düşünce ve kanaatlerinden dolayı kınanmaması, bunları tek başına veya başkalarıyla birlikte çeşitli yollarla serbestçe ifade edebilmesi, anlatabilmesi, savunabilmesi, başkalarına aktarabilmesi ve yayabilmesi anlamına gelir. Anayasa Mahkemesi daha önce pek çok kararında ifade özgürlüğünün demokrasinin işleyişi için yaşamsal önemde olduğunu açıklamıştır (*Bekir Coşkun* [GK], B. No: 2014/12151, 4/6/2015, §§ 33-35; *Mehmet Ali Aydın* [GK], B. No: 2013/9343, 4/6/2015, §§ 42, 43; *Tansel Çölaşan*, B. No: 2014/6128, 7/7/2015, §§ 35-38).

28. Demokrasiyle yakın ilişkisi nedeniyle ifade özgürlüğüne yönelik bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklere uygun kabul edilebilmesi için zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılaması ve orantılı bir müdahale olması gerekir (*Bekir Coşkun*, §§ 53-55; *Mehmet Ali Aydın*, §§ 70-72; AYM, E.2007/4, K.2007/81, 18/10/2007). Müdahaleyi oluşturan tedbirin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığının kabul edilebilmesi için tedbir, amaca ulaşmaya elverişli olmalı, başvurulabilecek en son çare ve alınabilecek en hafif önlem olarak kendisini göstermelidir (bazı farklılıklarla birlikte bkz. *Bekir Coşkun*, § 51; *Mehmet Ali Aydın*, § 68; *Tansel Çölaşan*, § 51).

29. Somut olayda Anayasa'nın 26. maddesinde korunan ifade özgürlüğüne yapılan bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklere uygun kabul edilebilmesi için ilk aşamada, milletvekili olan başvurucunun ifadelerinin gazeteci davacının şeref ve itibarına haksız bir saldırı teşkil edip etmediği, milletvekilinin ifade özgürlüğüne yapılan müdahalenin demokratik bir toplumda zorunlu bir ihtiyaca cevap verip vermediği üzerinde durulmalıdır. (diğerleri arasından bkz. *Kemal Kılıçdaroğlu*, B. No: 2014/1577, 25/10/2017, § 58; *Bekir Coşkun*, § 56; *Zübeyde Füsün Üstel ve diğerleri* [GK], B. No: 2018/17635, 26/7/2019, § 120). Eldeki başvuruya benzer davalarda mahkemelerin taraflardan birinin ifade özgürlüğü ile diğerinin şeref ve itibarının korunması hakkı arasında adil bir denge sağlaması hayati önem taşımaktadır. O hâlde çözümlenmesi gereken esas mesele somut olayda yargı mercilerinin başvurucunun ifade özgürlüğü ile davacının şeref ve itibarının korunması hakkı arasında adil bir denge kurup kurmadığı, başvurucunun düşünce açıklamalarının bu sözlerin muhatabı olan kişinin şeref ve itibarını zedelediğini ikna edici bir biçimde ortaya koyup koymadığı olacaktır (bu konuda genel ilkeler için bkz. *İlhan Cihaner* (2), B. No: 2013/5574, 30/6/2014, §§ 65-73). Çatışan bu iki değer arasında dengeleme yapılırken kullanılması gereken ölçütler genel olarak şunlardır:

i. İfadelerin kim tarafından dile getirildiği (*Nihat Zeybekci*, B. No: 2015/5633, 8/5/2019, § 29; *Kemal Kılıçdaroğlu*, § 59).

ii. Hedef alınan kişinin kim olduğu, ünlülük düzeyi ve önceki davranışları yanında katlanması gereken eleştirinin sınırlarının sade bir vatandaşın göre daha

geniş olup olmadığı (hedef alınan kişinin kamusal yetki kullanan bir görevli olması nedeniyle yapılan değerlendirmelerin bulunduğu kararlar için bkz. *Ali Suat Ertosun* (7), B. No: 2014/1416, 15/10/2015, § 36; *Zübeyde Füsun stel ve diğerleri*, §§ 128, 129; *Nilgün Halloran*, B. No: 2012/1184, 16/7/2014, § 45; *İlhan Cihaner* (2), § 82; *Kadir Sağdıç* [GK], B. No: 2013/6617, 8/4/2015, §§ 60-66; hedef alınan kişinin siyasetçi olması nedeniyle yapılan değerlendirmelerin bulunduğu kararlar için bkz. *Bekir Coşkun*, §§ 66, 67; *Ergün Poyraz* (2) [GK], B. No: 2013/8503, 27/10/2015, § 56; *Kemal Kılıdaroglu*, §§ 59- 61).

iii. İfadelerin genel yarara ilişkin bir tartışmaya katkı sağlayıp sağlamadığı, kamuoyu ile diğer kişilerin düşünce açıklamaları karşısında sahip oldukları hakların ağırlığı (*Bekir Coşkun*, § 69; *etin Doğan* (2) [GK], B. No: 2014/3494, 27/2/2019, § 62; *Ergün Poyraz* (2), § 56; *Kadir Sağdıç*, §§ 60-66; *İlhan Cihaner* (2), §§ 66-73; *Nihat Zeybekci*, § 32).

iv. Kamuyu bilgilendirme değeri, toplumsal ilginin varlığı ve konunun güncel olup olmadığı (*Seray şahiner zkan*, B. No: 2016/6439, 9/6/2021, § 44; *İbrahim Okur* (2), B. No: 2018/12363, 26/5/2021, § 28).

v. şikâyetçinin kendisine yöneltilen ifadelere cevap verme olanağının bulunup bulunmadığı (*Temel Coşkun*, B. No: 2017/1632, 29/1/2020, § 33; *şaban Sevinç* (2), B. No: 2016/36777, 26/5/2021, § 42; *Nihat Zeybekci*, § 39).

vi. İfadelerin hedef alınan kişinin hayatı üzerindeki etkisi (*Ali Suat Ertosun* (2), B. No: 2013/1592, 20/5/2015, § 33; *Hüseyin Kocabıyık*, B. No: 2020/15593, 22/11/2022, § 24).

vii. Yaptırma konu edilen ifadelerin kullandıkları bağlamından kopartılıp kopartılmadığı (*Nilgün Halloran*, § 52; *Bekir Coşkun*, §§ 62, 63; *nder Balıķı*, B. No: 2014/6009, 15/2/2017, § 45, *Nihat Zeybekci*, § 36).

viii. Başvurucunun yaptırma maruz kalma endişesinin başvurucu üzerinde caydırıcı etki yaratıp yaratmayacağı (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. *Ergün Poyraz* (2), § 79; *Kemal Kılıdaroglu ve Cumhuriyet Halk Partisi*, B. No: 2014/12482, 8/5/2019, § 46).

ix. Dava konusu söylemlerin maddi vakıaların açıklanması veya değer yargısı olarak nitelendirilip nitelendirilemeyeceği (*Durmuş Fikri Sağlar* (2) [GK], B. No: 2017/29735, 17/3/2021, § 50; *Deniz Karadeniz ve diğerleri* [GK], B. No: 2014/18001, 6/2/2020, §§ 48, 49).

30. Yargı mercilerinin söz konusu dengelemeyi yaparken sahip oldukları takdir yetkisi Anayasa Mahkemesinin denetimindedir (*Kemal Kılıdaroglu*, B. No: 2014/1577, 25/10/2017, § 57). Anayasa Mahkemesi bu denetimi yerine getirirken yargı mercilerinin yerini almaksızın, onların takdir yetkilerini kullanarak verdikleri kararların Anayasa'nın 26. maddesine uygunluğunu denetler. Söz konusu denetimi ise esas itibarıyla müdahaleye neden olan kamu otoritelerinin veya mahkemelerin gerekçelerine bakarak yapar.

31. Anayasa Mahkemesi, çok sayıda kararında ifade özgürlüğüne gerekçesiz olarak veya Anayasa Mahkemesince ortaya konulan kriterleri karşılamayan bir gerekçe ile yapılan müdahalelerin Anayasa'nın 26. maddesini ihlal edeceğini ifade etmiştir. İfade özgürlüğüne yapılan bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için kamu makamları tarafından ortaya konulan gerekçeler ilgili ve yeterli olmalıdır (diğerleri arasından bkz. *Kemal Kılıçdaroğlu*, § 58; *Bekir Coşkun*, § 56; *Tansel Çölaşan*, § 56).

(b) İlkelerin Olaya Uygulanması

32. Öncelikle başvurunun soru önergesinde üçüncü bir kişinin şeref ve itibarına saldırdığı iddiasıyla hakkında manevi tazminat davası açılmasının önünde hukuki bir engel bulunmadığının altı çizilmelidir. Zira Anayasa'nın 83. maddesinde hükme bağlanmış olan yasama dokunulmazlığı mutlak bir güvence olmayıp milletvekilinin parlamentodaki fiziki katılımını imkânsız kılacak zamansız ceza hukuku tasarrufundan geçici olarak koruma sağlamaktadır. Yasama dokunulmazlığından farklı bir kavram olan yasama sorumsuzluğunun asıl amacı ise Anayasa Mahkemesi tarafından daha önce de vurgulandığı üzere TBMM üyelerinin Meclis çalışmalarında görevlerini yaparken söyleyecekleri söz ve düşüncelerinden ve belirtecekleri oylarından dolayı "*herhangi bir soruşturmaya uğramalarını önlemek*"tir (AYM, E.1994/16, K.1994/35, 21/3/1994; AYM, E.1994/7, K.1994/26, 21/3/1994). Şu hâlde yasama sorumsuzluğunun şartlarının geçerli olduğu bir zeminde ileri sürülen ve başkalarının kişilik haklarına saldırı niteliği bulunan ya da bulunduğu iddia edilen sözler nedeniyle başvurucuya karşı hukuk davası yoluyla tazminat davası açılabileceğini kabul etmek gerekir (*Kemal Kılıçdaroğlu*, B. No: 2014/1577, 25/10/2017, § 66). Diğer bir söylemle yasama sorumsuzluğu hukuki sorumluluk bakımından mutlaklık arz etmez.

33. Somut olayda ihtilafin odağında muhalefet partisinden Hakkâri milletvekili olan başvurucuya ait üç farklı düşünce açıklaması bulunmaktadır. Soru önergesi, Twitter paylaşımı ve Özgür Gün TV'ye verdiği röportajda başvurunun ifadelerinin kapsamı değişmekle birlikte konusunun esasen aynı olduğu görülmektedir. Davacı gazeteci tarafından ana haber programında yayımlanmak üzere Yüksekova'da yapılan haberlerin sorumlu bir gazetecilik anlayışının gerektirdiği ilkeler gözetilerek, güvenilir bilgiler sunacak biçimde, iyi niyetle hazırlanmadığı başvurunun ifadelerindeki ana fikri oluşturmaktadır.

34. Ulaştırma Haberleşme ve Denizcilik Bakanı'na yönelttiği soru önergesinden anlaşıldığı üzere başvuru, davacının sokağa çıkma yasağı bulunan bir ilde çatışma içinden yaptığını iddia ettiği haberin gerçeği yansıtmadığını, yerel basının ve muhalif kanalların sansürlendiği, mezkûr ilde haber yapmalarına izin verilmediği bir dönemde ana akım medyanın kendilerine tanınan ayrıcalıktan faydalanarak toplumdaki kutuplaştırmayı kısırtan haberler yaptığını ileri sürmektedir. Soru önergesi parlamenter sistemde Meclisin Bakanlar Kurulundan bilgi almasını sağlayan bir denetim yolu olarak öngörülmüştür. Soru önergesinin muhatabı öncelikle başbakan olup aynı zamanda görev alanlarındaki konulara ilişkin olarak ilgili bakan da sorunun muhatabıdır. TBMM İçtüzüğü'ne göre soru önergesinin açık ve belli bir konuda olması, kaba, yaralayıcı sözler içermemesi esastır. Davacı ise somut olayda söz konusu soru önergesiyle kendisinin açık bir hedef hâline getirildiğini iddia etmektedir.

35. Oysa başvuru söz konusu önergede, mezkûr haberde jandarma ve polis harekât timlerinin eşlik ettiği davacının iddia edilen çatışma içinde rahatça haber yapmasının hayatın olağan akışına aykırı olduğunu, haberin toplumsal ilgiyi çekme ve reyting kaygısı ile yapıldığını vurgulamaktadır. Soru önergesindeki ifadeler incelendiğinde başvurunun "*İddia edilene göre çatışma süsü verilen bir yerde, çatışma yaşanıyormuş gibi güvenli*

güçleri hareket etmekte ve adı geçen gazeteci de bunu çekerek haber yapmıştır. Operasyon süsü verilen yerde Türkiye halkları kanı üzerinde reyting oranlarını yükseltmek için bir evde bomba patlatılarak yerle bir edildiği görüntülerde de yansımaktadır. Dahası hiçbir milletvekili, STK temsilcisi, kanaat önderi ve seçilmiş izin verilmemişken, bazı medya gruplarıyla spikerlere ayrıcalık tanınmasının kabul edilebilir hiçbir tarafı yoktur." şeklindeki ifadesiyle -kendi bakış açısına göre- haberin gerçekleri yansıtmayıp bir tiyatrodan ibaret olduğunu ön plana çıkardığı görülmektedir. Başvurucuya göre haberde gösterilen olaylar sahtedir. Başvurucunun davacının sahte haber yaptığı iddiasına dayanak olarak ise o tarihte haber yapılan bölgede sokağa çıkma yasağı bulunmasına rağmen davacının güvenlik güçleri eşliğinde rahatça hareket ediyor oluşunu gösterdiği, bu suretle gerçeğin tek cepheden çarpıtılarak kamunun bilgisine verildiği iddiasını ileri sürdüğü anlaşılmaktadır.

36. Bahsi geçen soru önergesindeki düşüncelerini desteklemek amacıyla paylaştığı twitte ise başvuru, davacının yaptığı haberde ilçedeki halkın evinin sanki bombalanıyormuş gibi gösterildiğini oysa gerçeğin böyle olmadığını ifade etmiştir. Bu noktada toplumun tamamını ilgilendiren ve kamusal bir tartışmaya katkı sunduğu konusunda şüphe bulunmayan konularda oluşan rahatsızlıkların yüksek sesle dillendirilmesinin ancak düşüncelerin herhangi bir engelle karşılaşmadan açıklanabildiği demokratik rejimlerde mümkün olduğu unutulmamalıdır (*Deniz Karadeniz ve diğerleri*, B. No: 2014/18001, 6/2/2020, § 129). Nitekim uzun yıllar süren terör olayları hiç şüphesiz toplumsal ilginin olduğu, kamuyu yakından ilgilendiren ve güncelliğini koruyan bir meseledir. Bu bağlamda muhalefet partisinden bir milletvekilinin Hakkâri'de yaşananların doğru bir şekilde kamuya paylaşılmadığı yönündeki eleştirilerinin tartışmaya açılmasında kamu yararı olduğu kabul edilmelidir.

37. Somut olayda uyuşmazlık, muhalefet partisinden milletvekili olan bir siyasetçi ile davacı gazeteci arasında ise de başvurunun açıklamalarının bütününe bakıldığında uyuşmazlığın kaynağındaki söylemlerin aslen siyasi iktidara yöneltilmiş eleştiriler olduğu değerlendirilmelidir. Başvurucunun muhalefet partisi milletvekili olarak hükûmete eleştirileri siyasi ifade niteliğindedir. İfade türleri bakımından bazı ifadelerin diğerlerine göre daha fazla korunduğu ve bu doğrultuda en geniş korumadan siyasi ifadelerin yararlandığı hatırlanmalıdır (*Fatih Taş [GK]*, B. No: 2013/1461, 12/11/2014, § 98; *Ergün Poyraz (2)*, § 58). Gerçekten de siyasi tartışmaların serbestliği demokratik toplum idealinin merkezinde yer alan bir ilke olup seçmenlerini temsil eden, onların taleplerini, endişelerini ve düşüncelerini politik alana aktaran ve çıkarlarını savunan seçilmiş kimseler için ifade özgürlüğünün özellikle değerli olduğu açıktır. Bu sebeple müdahale eğer bir siyasetçinin ve özellikle muhalefet partisinden bir üyesinin ifade özgürlüğüne yönelik ise çatışan değerler arasında adil denge gözetilip gözetilmediği çok daha sıkı bir denetimden geçirilmelidir (*Bilal Uçar*, B. No: 2019/10122, 21/9/2022, § 19).

38. Kullanılan dil ve üslup muhatabı açısından rahatsız edici olsa dahi -Anayasa Mahkemesinin pek çok kararında benimsediği üzere- demokratik bir toplumun zorunlu temellerinden olan, toplumun ilerlemesi ve bireyin özgüveni için gerekli olan temel şartlardan birini teşkil eden ifade özgürlüğü sadece kabul gören veya zararsız yahut kayıtsızlık içeren bilgiler ya da fikirler için değil aynı zamanda kırıncı, şok edici veya rahatsız edici olanlar için de geçerlidir (*Emin Aydın (2)*, B. No: 2013/3178, 25/6/2015, § 35; *Bekir Coşkun*, § 52). Anayasa Mahkemesi yine pek çok kararında ifade özgürlüğünün bir dereceye kadar abartıya hatta kışkırtmaya izin verecek şekilde geniş yorumlanması gerektiğini kabul etmiştir (*Ali Suat Ertosun*, B. No: 2013/1047, 15/4/2015, § 66; *Zübeyde Füsun Üstel ve diğerleri*, § 102).

39. Üstelik başvurunun bizzat davacının kişiliğini hedef aldığını söylemek somut olayda mümkün değildir. Davacının uzun yıllardır ana haber bültenlerinde sunuculuk yapan, ülke çapında tanınmış bir gazeteci olarak yaptığı haberlere yöneltilen eleştirilere şüphesiz sıradan bir insana kıyasla çok daha hoşgörülü olması gerekir. Nitekim davacı, bir gazeteci olarak başvurucuya cevap verme imkânını ve bu cevabı geniş kitlelerin dikkatine sunacak araçları da haizdir. Kaldı ki kişilik haklarına saldırı teşkil ettiği öne sürülen ifadelerin davacının itibarı üzerinde yarattığı iddia edilen olumsuz etki de somut olarak ortaya konulamamıştır (*Hüseyin Kocabıyık*, § 24).

40. Yukarıdaki açıklamalar ışığında Bölge Adliye Mahkemesinin gerekçesi incelendiğinde *katlanması gereken ağır eleştiri niteliğini aşan, olgu isnadına varan mahiyette olduğu, ifade özgürlüğünün ya da eleştiri sınırlarının içinde değerlendirilemeyeceği ve davacının kişilik haklarına saldırı teşkil ettiği, bu durum karşısında sarf edilen haksız eylem niteliğindeki bu sözler nedeniyle davacı yararına manevi tazminata hükmedilmesi gerektiği* kanaatine vardığı görülmüştür. Gerekçeli kararda başvurunun muhalefet partisinden siyasetçi, davacının ise ülke çapında tanınan bir gazeteci olduğu, başvurunun siyasi iktidarın yanlış politikalarını eleştirmek amacıyla soru önergesini ortaya koyduğu ve diğer paylaşımlarının ise soru önergesinin içeriğini tekrarlamaktan ibaret olduğu dikkate alınmamıştır. Hatta Bölge Adliye Mahkemesinin gerekçeli kararında, başvurunun davacı için sarf etmediği anlaşılan *"provokatör"* ifadesini de davacıya yönelttiği kabul edilmiştir. Hâlbuki mahkemelerin aşırı yorum yaparak ihtilaflı ifadelere başvurunun verdiği anlamların ötesinde anlamlar yüklemeleri, demokratik bir toplumda kamuyu bilgilendirme ve eleştiri ortamına zarar verme ve ifade özgürlüğü üzerinde caydırıcı etki doğurma riski taşır (*Önder Balıkcı*, § 50). Yine başvurunun muhalefet partisi milletvekili olarak siyasi fikirlerini ortaya koyduğu, başvurunun eleştirilerinin odağında davacının değil iktidarın bulunduğu, siyasi fikirlerin ifade özgürlüğü bağlamında en geniş korumadan faydalanacağı, bu sebeple ifade özgürlüğüne müdahale edilirken müdahalenin *ilgili ve yeterli* şekilde gerekçelendirilmesi gerektiği dikkate alınmamıştır. Sonuç olarak başvurunun ifade özgürlüğü ile davacının şeref ve itibarının korunması hakkı arasında adil bir denge kurulduğundan bahsedilemeyeceği, şeref ve itibarın korunması hakkının somut olayda ifade özgürlüğüne üstün geldiğinin ortaya konulamadığı değerlendirilmiştir.

41. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

Kadir ÖZKAYA, Recai AKYEL, İrfan FİDAN, Yılmaz AKÇİL ve Ömer ÇINAR bu sonuca katılmamıştır.

VI. GİDERİM

42. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama, miktar göstermeksizin maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

43. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği mahkemece yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (*Mehmet Doğan* ([GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; *Aligül Alkaya ve diğerleri* (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; *Kadri Enis Berberoğlu* (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

44. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararları karşılığında net 30.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. İfade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

B. Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün İHLAL EDİLDİĞİNE Kadir ÖZKAYA, Recai AKYEL, İrfan FİDAN, Yılmaz AKÇİL ve Ömer ÇINAR'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. Kararın bir örneğinin ifade özgürlüğünün ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılması için İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 4. Hukuk Dairesine (E. 2018/1845, K. 2020/658) gönderilmek üzere İstanbul 18. Asliye Hukuk Mahkemesine (E. 2016/218, K. 2018/303) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucuya net 30.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 446,90 TL harç ve 18.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 19.246,90 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 4/7/2024 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY

1. Başvuru, bir siyasetçinin bir gazeteci hakkında kullandığı ifadeler nedeniyle aleyhine manevi tazminata hükmedilmesinin ifade özgürlüğünü ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

2. Mahkememiz çoğunluğunca, aleyhine manevi tazminata hükmedilen başvurusunun Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmiştir. Aşağıda açıklanan gerekçelerle çoğunluk görüşüne iştirak etmek mümkün olmamıştır.

3. Dosyaya ilişkin bilgi ve belgelere göre şikayetçi N.Ç. 2016 yılının 7 ve 8 Nisan tarihlerinde sunuculuğunu yaptığı ulusal ölçekte yayın yapan bir televizyon kanalı ana haber programında Hakkâri'nin Yüksekova ilçesinde gerçekleşen güvenlik operasyonlarına ilişkin olarak "Yüksekova Özel" isimli bir haber yayımlamıştır.

4. O tarihlerde Halkların Demokratik Partisi 26. dönem Hakkâri milletvekili olan başvuru söz konusu habere ilişkin olarak önce TBMM'de bir soru önergesi vermiş, ardından soru önergesiyle ilgili olarak sosyal medya hesabından bir paylaşım yapmış ve ilave olarak bir internet haber sitesine konuyla ilgili bazı açıklamalarda bulunmuştur.

5. Başvurucu Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde verdiği soru önergesinde; N.Ç.'nin çatışma süsü verilen bir yerde, çatışma yaşanıyor gibi haber yaptığı iddia edildiği, operasyon süsü verilen yerde Türkiye halkları kanı üzerinde reyting oranlarını yükseltmek için bir evde bomba dahi patlatıldığı ileri sürülmüş, bir gazetecinin şiddeti özendirici, insani değerleri incitici, savaş kışkırtıcılığına araç olmaması gerektiği belirtilmiştir. Önergede ayrıca muhalif yayın yapan basın kuruluşlarına baskı yapıldığı, bazı haber programlarına ise ayrıcalık tanındığı, bunun toplumsal kutuplaşmayı derinleştireceği, kamuoyuna yanlış bilgi servis edildiği eleştirilerinde de bulunulmuştur (kararda bkz. § 7). Sosyal medya hesabından yaptığı paylaşım da ise başvuru N.Ç.'yi şov için halkın evini bombalayan birisi olarak nitelendirmiştir (kararda bkz. § 8). Son olarak haber sitesine yaptığı açılımda başvuru; N.Ç.'nin savaş kışkırtıcılığı yaptığı, bu tarz haberlerin savaşa hizmet ettiği, haberdeki görüntülerin kurmaca olduğunun çok bariz olduğu, N.Ç.'nin bu şekilde kurmaca haber yapma imkânını nereden aldığı, bölgeye giriş için kimseye izin verilmezken reyting uğruna halkın evlerini yakıp yıkanlara nasıl izin verildiği, bu haberleri yapanların ırkçılıkta zirve yaptığı ifadelerini kullanmıştır.

6. Başvurucunun ifadelerinde hedef aldığı N.Ç. şeref ve itibarına saldırıda bulunulduğu gerekçesiyle başvurucuya karşı tazminat davası açmıştır. Dava dilekçesinde N.Ç., can güvenliğini tehlikeye atarak sunuculuğunu yaptığı ana haber programında yayımlanmak üzere Yüksekova'dan özel bir haber hazırladığını, haberde çatışma içinde olan güvenlik güçlerine ve bölgede yaşanan teröre yer verdiğini, haberin amacının bölgede yaşanan terör olayları hakkında halkı bilgilendirmek olduğunu belirtmiştir. Davasında N.Ç., başvurusunun sosyal medya paylaşımında, internet haber sitesinde yayımlanan açıklamalarında ve TBMM'ye sunulan soru önergesi içeriğinde yer alan asılsız iddialarını ısrarla sürdürmek suretiyle kullandığı hakaret içerikli ifade ve beyanlarla, şeref ve haysiyetini ve toplum nezdinde oluşturduğu itibarını zedelediğini, bu suretle kendisini hedef gösterdiğini ileri sürmüştür.

7. İlk derece mahkemesinde reddedilen dava istinaf edilmiş, Bölge Adliye Mahkemesi davanın kısmen kabulüne karar vermiştir. İstinaf kararında; başvurucunun soru önergesinde dile getirdiği hususların salt siyasi eleştiri kapsamında olmadığı, önergede N.Ç.nin reyting uğruna insanların evlerini bombalamakla, kurmaca haber yapmakla itham edildiğini, haberin savaş kışkırtıcılığına hizmet ettiği ve davacının tüm toplumu reyting uğruna kandırdığının ileri sürüldüğü tespitinde bulunulmuştur. Kararda, başvurucunun haber sitesine yaptığı açıklamasında da davacı hakkında provokatör, savaş kışkırtıcısı, yalan haber yapan, olayları manipüle eden, reyting uğruna evleri patlatan, şov için ev bombalatan, insani değerlere önem vermeyen, ırkçı gibi nitelermelerle dolu ifadelerin ağır eleştiri niteliğini aştığı, davacının kişilik haklarına saldırı teşkil ettiği, zira ifadelerin bütününe bakıldığında ifadelerin temelinde davacının reyting uğruna kurmaca haber yaptığı iddiasının bulunduğu belirtilmiştir (kararda bkz. § 11).

8. Anayasa Mahkemesi'nin yerleşik içtihatlarına göre başvurucunun ifade özgürlüğüne yönelik müdahalenin, demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılaması ve orantılı olması gerekir (*Bekir Coşkun*, §§ 53-55; *Mehmet Ali Aydın*, §§ 70-72; AYM, E.2007/4, K.2007/81, 18/10/2007). Bu kapsamda, başvurucunun ifade özgürlüğüne yapılan müdahalenin de demokratik toplumda zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılaması ve orantılı olması gerekir.

9. Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasına göre ifade özgürlüğünün sınırlandırılma nedenlerinden ve bu bağlamda ifade özgürlüğünü kullananların uyması gereken görev ve sorumluluklardan biri de başkalarının şöhret veya haklarının korunmasıdır. Bireyin şeref ve itibarı, kişisel kimliğinin ve manevi bütünlüğünün bir parçasını oluşturur ve Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrasının korumasından faydalanır.

10. Anayasa Mahkemesine göre; Devletin, bireylerin maddi ve manevi varlığının korunması ile ilgili pozitif yükümlülükleri çerçevesinde şeref ve itibarın korunması hakkı ile diğer tarafın Anayasa'da güvence altına alınmış olan ifade özgürlüğünden yararlanma hakkı arasında adil bir denge kurması gerekir. Bu türden başvurularda başvurunun sonucu, kural olarak başvurunun ihtilaflı sözlerin sahibi tarafından Anayasa'nın 26. maddesine dayanılarak yapılmış olması ile bu sözlere konu olan kişi tarafından Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrasına dayanılarak yapılmış olmasına göre değişmez. Aksi hâlde Anayasa'nın anılan maddelerinde korunan hakların dengelenmesinde, benzer olaylarda çelişkili sonuçlar ortaya çıkabilir. Yargı mercilerinin bu iki maddede düzenlenen haklar arasında Anayasa'nın 13. maddesinde ve bu maddenin uygulanmasına ilişkin Anayasa Mahkemesi içtihadında ortaya konulan kriterlere uygun bir denge kurmaları gerekir (*Ergün Poyraz* (2), § 49).

11. Anayasa Mahkemesi yaptığı incelemede yargı makamlarının bu iki anayasal güvence arasında adil bir dengeyi gözetilip gözetmediğini değerlendirmektedir (*Nilgün Halloran*, § 27; *İlhan Cihaner* (2), § 49). Bu, soyut bir değerlendirme değildir. Çatışan haklar arasında dengeleme yapılabilmesi için başvurucunun kullandığı ifadelerin türünün, kamusal tartışmalara katkı sunma kapasitesinin, ifadelere yönelik kısıtlamaların niteliğinin ve kapsamının, ifadelerin kimin tarafından dile getirildiğinin, kime yöneldiğinin, tarafların konumlarının, ilgili kişilerin önceki davranışlarının ve kamuoyu ile diğer kişilerin kullanılan ifadeler karşısında sahip oldukları hakların ağırlığının değerlendirilmesi gerekir (*Nilgün Halloran*, § 44; *Ergün Poyraz* (2), § 56; *Kadir Sağdıç*, §§ 58-66).

12. Çoğunluk görüşünde başvurunun üç farklı yerde dile getirdiği ifadelere ilişkin olarak yapılan değerlendirmelerde şu hususların öne çıktığı görülmektedir:

i. Başvurucunun ifadelerinin kamuoyunu terör konusunda ilgilendiren kamusal bir tartışmaya ilişkin olduğu, hükûmete yönelik dile getirilen eleştirilerin siyasi ifadeler olması nedeniyle en geniş korumadan yararlanacağı,

ii. Başvurucunun kullandığı ifadelerin bizzat davacının kişiliğini hedef almadığı, davacının gazeteci olup kendisine yöneltilen eleştirilere daha hoşgörülü yaklaşması gerektiği, ayrıca davacının bu eleştirilere karşı geniş kitlelere duyuracak şekilde cevap verme imkânının bulunduğu, dahası kişilik haklarına saldırı teşkil ettiği öne sürülen ifadelerin davacının itibarı üzerinde meydana getirdiği iddia edilen olumsuz etkinin ne olduğunun somut olarak ortaya konmadığı,

iii. İstinaf mahkemesi başvurunun kullanmadığı ifadeleri davacıya karşı kullanmış gibi kabul ettiği, bu şekilde istinaf mahkemesinin aşırı yorum yaparak ihtilaflı ifadelere başvurunun verdiği anlamların ötesinde anlamlar yüklediği, bu durumun demokratik bir toplumda kamuyu bilgilendirme ve eleştiri ortamına zarar verme ve ifade özgürlüğü üzerinde caydırıcı etki doğurma riski taşıdığı,

iv. Başvurucunun ifadelerinin asıl odağında davacının değil iktidarın bulunduğu göz ardı edildiği, bu suretle ifade özgürlüğü ile şeref ve itibar hakkı arasında adil bir dengeleme yapılmayarak ilgili ve yeterli gerekçelendirme yapılmadan tazminata hükmedilmesinin başvurunun ifade özgürlüğünün ihlal edildiği.

13. Öncelikle belirtmek gerekir ki başvurunun konusu; başvurunun hükûmete yönelik dile getirdiği eleştirel düşünce açıklamaları değil, haber programcısı N.Ç.ye karşı kullandığı ihtilaflı ifadelerdir. Nitekim başvuru aleyhine hükmedilen tazminat ve buna dair yargı gerekçesinde de bunun özellikle vurgulandığı, başvurunun siyasi eleştirileriyle ilgili yargısal bir değerlendirme yapılmadığı görülmektedir. Bu durumda eldeki bireysel başvuruda yapılacak incelemede başvurunun hükûmete yönelik eleştirel ifadeleri üzerinden ve dolayısıyla siyasi eleştiri için söz konusu olan ifade özgürlüğü ilkelerinden hareketle değerlendirme yapılması isabetli değildir (karardaki aksi yönde değerlendirme için bkz. § 37). Somut başvuruda çözümlenmesi gereken mesele, başvurunun N.Ç.ye karşı kullandığı ifadelerin kişilik haklarına saldırı niteliğinde olup olmadığı konusunda Anayasa Mahkemesinin şeref ve itibar hakkı ile ifade özgürlüğü arasındaki adil dengeleme içtihadına uygun şekilde yargı makamlarının ilgili ve yeterli bir gerekçe ortaya koyup koymadıklarıdır.

14. Başvuruya konu olayda olduğu gibi şeref ve itibar hakkı ile ifade özgürlüğü arasında adil bir denge kurulması gereken durumlarda Anayasa Mahkemesince yapılan denetim, derece mahkemelerinin bu konuda sahip oldukları takdir aralığına doğrudan müdahil olmadan, söz konusu adil dengenin gözetildiğinin mahkemelerce ilgili ve yeterli bir gerekçeyle ortaya konulup konulmadığıyla sınırlı bir anayasallık denetimidir (*İlhan Cihaner* (2), §§ 65-73). Diğer bir ifadeyle Anayasa Mahkemesi bireysel başvuru incelemelerinde, derece mahkemelerinin şeref ve itibar hakkı ile ifade özgürlüğü arasında adil bir denge kurmaya çalışırken sahip oldukları takdir aralığının dışına çıkıp çıkmadığını değerlendirmelidir.

15. Somut olayda başvurunun davacı gazeteciye karşı kullandığı ifadeler ilk derece mahkemesince eleştiri sınırını aşmayan boyutta kabul edilirken istinaf mahkemesince ağır eleştiri niteliğini aşan, olgu isnadına varan, ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilemeyecek mahiyette bulunmuştur. Bu durumda somut olayda anayasallık değerlendirmesi kapsamında yapılması gereken, istinaf mahkemesinin olaydaki takdir

aralığını aşıp aşmadığı ve bu bağlamda ortaya koyduğu gerekçesinin Anayasa Mahkemesi içtihadında ortaya konulan ölçütlere göre ilgili ve yeterli olup olmadığını belirlemekten ibaret olacaktır.

16. Olayda başvurunun davacının ismini açıkça zikrederek birçok ifadede bulunduğu, bunlar arasında “[N.Ç.] ve benzer muhabirlere ‘savaş kışkırtıcılığı’ yapmak adına izin verildi”, “Operasyon süsü verilen yerde Türkiye halkları kanı üzerinde reyting oranlarını yükseltmek için bir evde bomba patlatılarak yerle bir edildiği görüntülerde”, “Bir gazeteci, şiddeti özendirici, insani değerleri incitici, savaş kışkırtıcılığına araç olmamalı”, “Yüksekova halkının evini show için bombalatan [N.Ç.] ve çamur medyasını...”, “Bu haberleri yapanlar ırkçılıkta zirve yapmışlardır” gibi ifadelerin yer aldığı görülmektedir. Her üç düşünce açıklamasına bir bütün hâlinde bakıldığında, başvurunun şikâyetçiye karşı ifadelerinin özünde kurmaca haber yapma, reyting ve şov amacıyla halkın evini bombalama, bu nedenle savaş kışkırtıcısı ve ırkçı olma ithamlarının bulunduğu anlaşılmaktadır.

17. Somut olayda ihlal sonucuna ulaşılabilmesi için bu ifadelerin kişilik haklarına saldırı boyutunda olduğunu kabul eden istinaf mahkemesi gerekçesinin Anayasa Mahkemesi ölçütlerine göre ilgili ve yeterli olup olmadığının belirlenmesi gerekir. İstinaf mahkemesi başvurunun ifadelerini; davacının gazeteci sıfatıyla katlanması gereken ağır eleştiri niteliğini aşan, ifade özgürlüğünün ya da eleştiri sınırlarının içerisinde değerlendirilemeyecek, dolayısıyla davacının kişilik haklarına saldırı şeklinde nitelemiştir.

18. Çoğunluk görüşüne dayalı kararda başvurunun kullandığı ifadelerin doğrudan davacının kişiliğini hedef almadığı değerlendirilmiştir (kararda bkz. §§ 34-35). Halbuki İstinaf Mahkemesi davacının kişiliğini hedef alan sözlere üç mecrada başvuru tarafından yapılan açıklamaları belirterek yer vermiştir. Gerçekten de başvurunun her üç ifadesinde de üstelik şikâyetçinin adını da zikrederek ileri sürdüğü ithamların doğrudan N.Ç.yi hedef almadığını söylemek zordur. Kararda ayrıca başvurunun “provokatör” ibaresini davacı için kullanmamasına karşın İstinaf Mahkemesinin kullanılmış gibi bunu gerekçesinde zikretmesi, olgusal olarak olaya uygun olmayan değerlendirme kabul edilmiştir (kararda bkz. § 40). Oysa başvurunun N.Ç.yi savaş kışkırtıcılığıyla suçladığı konusunda bir ihtilaf yoktur. İstinaf mahkemesinin gerekçesine bütün hâlinde bakıldığında başvurunun ifadelerini kararına aktarırken özetleme yöntemini kullandığı, “provokatör” kelimesini de savaş kışkırtıcılığı sözü bağlamında zikrettiği kolaylıkla anlaşılabilmektedir. Bu duruma bağlı olarak çoğunluğun, istinaf mahkemesinin aşırı yorum yaparak ihtilafli ifadelere başvurunun verdiği anlamların ötesinde anlamlar yükleyerek demokratik bir toplumda kamuyu bilgilendirme ve eleştiri ortamına zarar verme ve ifade özgürlüğü üzerinde caydırıcı etki doğurma riski oluşturduğu şeklindeki değerlendirmesinin isabetli olmadığı kanaatindeyiz.

19. Başvurunun şikâyetçiye yönelik kullandığı ifadeler nedeniyle açılan tazminat davasında Bölge İstinaf Mahkemesince yapılan değerlendirmede; ifadeyi kimin kullandığı ve ifadelerin kime yöneldiği, konunun kamusal bir tartışmaya ilişkin olup olmadığı, ifadelerin bir bütünlük içinde ne anlam ifade ettiği, ifadelerin bağlamının ne olduğunun belirlendiği, bu doğrultuda ifade özgürlüğü ile şeref ve itibar hakkı arasında adil bir denge kurulduğu görülmektedir. Dolayısıyla istinaf makamının, başvuruya konu ifadelerin eleştiri sınırlarını aşarak kişilik haklarına saldırı niteliğinde olduğu sonucuna varırken sahip olduğu takdir alanı içinde hareket etmediği, kullanılan takdirin ilgili ve yeterli şekilde gerekçelendirilmediği söylenemez. Bu nedenle başvurunun ifade özgürlüğüne yapılan müdahalenin demokratik toplumda zorunlu sosyal bir ihtiyacı karşıladığı düşüncesindeyiz.

20. Öte yandan müdahalenin bir miktar manevi tazminattan ibaret olup başvuru aleyhinde verilmiş bir ceza bulunmadığı (ifade özgürlüğü kapsamında olan hususların bir cezaya konu edilebilmesi halinin -tazminata kıyasla- daha sıkı bir zorunlu toplumsal ihtiyaç denetimini gerektirdiğinden), yargı makamının takdir alanı içinde belirlediği tazminat miktarının başvuru katlanılamaz bir külfet altına sokmadığı gerçekleri hesaba katıldığında müdahalenin orantılı olduğu değerlendirilmiştir.

21. Açıklanan nedenlerle çoğunluk görüşüne dayalı ihlal kararına katılmamız mümkün olmamıştır.

Başkan
Kadir ÖZKAYA

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yılmaz AKÇİL

KARŞIOY

Başvurucu, 26. Dönem Hakkari milletvekili olup, Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne verdiği soru önergesinde bir gazeteciye güvenlik güçlerinin operasyonunu haber yapma hususunda imtiyaz tanındığı, reyting uğruna bir evde bomba patlatılarak haber yapıldığı, çatışma süsü verildiği gibi iddialarda bulunmuş, twitter hesabında *"Yüksekova halkının evini şov için bombalatan (N.Ç.) ve çamur medyasını Bakana sorduk, verebilecek cevabı var mı?"* şeklinde paylaşım yapmış, bir internet sitesine gazeteci hakkında soru önergesindeki ifadeleri de içerecek şekilde daha geniş bir çerçevede de açıklamalar yapmıştır. Başvurucu aleyhine açıklamalarda ismi geçen gazeteci tarafından manevi tazminat davası açılmış, yerel mahkeme davayı reddetmiş, ancak Bölge Adliye Mahkemesi istinaf incelemesinde davalı (Başvurucu) aleyhine miktar yönünden 10.000 TL tazminata hükmetmiştir. Anayasa Mahkemesi Genel Kurulunca başvuruya ilişkin yapılan değerlendirmede çoğunluk tarafından Başvurucunun Anayasa'nın 26. Maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğü hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir. Aşağıdaki gerekçelerle çoğunluk görüşüne katılmıyorum. Şöyle ki;

Başvuru, Anayasa'nın 26. maddesinde düzenlenen ifade hürriyeti kapsamında incelendiğinde, söz konusu maddede *"başkalarının şöhret veya haklarının, özel ve aile hayatlarının yahut kanunun öngördüğü meslek sırlarının korunması"* gerekçeleri ile hakkın sınırlandırabileceği belirtilmiştir. Türk Medeni Kanununun 24. Maddesinde *"Hukuka aykırı olarak kişilik hakkına saldırılan kimse, hâkimden, saldırıda bulunanlara karşı korunmasını isteyebilir"* ve aynı Kanunun 25. maddesinde ise, *"Davacının, maddî ve manevî tazminat istemleri ile hukuka aykırı saldırı dolayısıyla elde edilmiş olan kazancın vekâletsiz iş görme hükümlerine göre kendisine verilmesine ilişkin istemde bulunma hakkı saklıdır"* düzenlemelerine yer verilmiştir. Yine Türk Borçlar Kanununun 58. maddesine göre ise, *"Kişilik hakkının zedelenmesinden zarar gören, uğradığı manevî zarara karşılık manevî tazminat adı altında bir miktar para ödemesini isteyebilir"*. Türk Medeni Kanunu ve Türk Borçlar Kanununun kişilik haklarının korunmasına yönelik yukarıda yer verilen düzenlemeleri Anayasanın 26. maddesi uyarınca kanunilik ölçütünü karşılamaktadır.

Başvurucu, gerçek dışı haber yaptığını ileri sürdüğü gazeteci hakkında, emniyet güçleri ile işbirliği yaptığı, çatışma varmış gibi görüntüler elde ettiği, haber ve reyting uğruna halkın evini bombalattığı gibi çok ciddi ve gerçekliği ispatlanamamış iddialarda bulunmuştur. Nitekim Bölge Adliye Mahkemesi, bu ifadelerin davacının bir gazeteci sıfatı ile katlanması gereken ağır eleştiri niteliğini aşan, olgu isnadını içeren mahiyette oldukları ve davacının kişilik hakkına saldırı teşkil ettiğini kabul ederek manevi tazminata hükmetmiştir.

Anayasa Mahkemesinin yerleşik içtihatlarında belirtildiği üzere, delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının yorumlanması bireysel başvurunun ikincilliği ilkesi yargılamayı yapan derece mahkemelerinin görevidir. Anayasa Mahkemesinin görevi ise, derece mahkemelerinin yorumlarının açıkça keyfi veya bariz takdir hatası içerecek nitelikte olup olmadığını incelemektir. Tazminata hükmeden mahkeme söz konusu kanun maddelerini somut olay açısından değerlendirmiş, kararını gerekçelendirmiş ve hüküm kurmuştur. Tazminata hükmeden Mahkemenin gerekçesi incelendiğinde yukarıda yer verilen hukuk kurallarının uygulanmasında bariz takdir hatası veya açık bir keyfilik mevcut değildir.

Somut olayda, Sayın Genel Kurul tarafından, Başvurucunun yapmış olduğu açıklamalar nedeniyle hürriyeti bağlayıcı veya başka bir adli ceza ile cezalandırılmadığı da

nazara alınmamıştır. Anayasa Mahkemesi çok sayıdaki benzer başvurularda adli yargı mahkemelerinin kararlarını değerlendirirken ifade özgürlüğüne yönelik kısıtlamaların niteliğine ve kapsamına da bakmakta, bireysel başvuruya konu olan yargı kararının hürriyeti bağlayıcı bir ceza veya tazminat öngörmesi arasında önemli bir fark bulunduğunu belirterek değerlendirilmenin bu bağlamda yapılmasını gerektiğini ifade etmektedir. Nitekim Anayasa Mahkemesi'nin Mustafa Tepeli başvurusunda önceki içtihatlarla atıf yapılarak bu husus açıkça vurgulanmıştır.“..22. Kişinin itibarına yapılan saldırının belli bir ağırlık düzeyine erişmiş olduğu hâllerde Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrasında mündemiç negatif yükümlülüğe, bireyin maddi ve manevi varlığına etkin bir saygının sağlanması için gerekli pozitif yükümlülükler eklenir. Pozitif yükümlülükler, kişilerin birbirleri ile olan ilişkilerini de kapsayacak şekilde kişisel itibara saygının güvence altına alınması amacıyla birtakım tedbirler alınmasını gerektirir (İlhan Cihaner (2), B. No: 2013/5574, 30/6/2014, § 47; Kadir Sağdıç [GK], B. No: 2013/6617, 8/4/2015, § 40). 23....Başka bir deyişle Anayasa Mahkemesi, devletin maddi ve manevi varlığa yönelik müdahalelere karşı etkili mekanizma kurma yükümlülüğünün mutlaka ceza soruşturması yapılmasını gerekli kılmadığına, bireyin üçüncü kişilerce şeref ve itibarına müdahale edildiği iddiasıyla tazminat davası yoluyla da giderim sağlamanın mümkün olduğuna karar vermiştir (Adnan Oktar (3), § 35)...” (Mustafa Tepeli [GK], B. No: 2014/5831, 1/3/2017).

Manevî tazminat, kişilik haklarının hukuka aykırı şekilde ihlal edilmesi nedeniyle duyulan üzüntü ve kederin hafifletilmesine yönelik bir “giderim” olup, ceza hukuku yaptırımı değildir. Çoğunluk görüşünde manevi tazminatın bu işlevi nazara alınmamıştır. Bu nedenlerle, Başvurucunun Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edildiği şeklindeki çoğunluk görüşüne katılmıyoruz.

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Ömer ÇINAR